

"Новини садівництва"
щоквартальний
науково-виробничий журнал
№3(77), липень-вересень 2012 р.

Засновники:

Укрсадвинпром; Уманський національний університет садівництва; Інститут помології НААНУ; Інститут зрощуваного садівництва НААНУ; Подільська дослідна станція Інституту садівництва НААНУ

Зареєстрований
Держкомвидавом України
5.03.1994 р., серія КВ 465

Головний редактор:

доктор с.-г. наук Мельник О.В.

Редакційна колегія:

доктори с.-г. наук Балабак А.Ф.,
Бутило А.П., Копилов В.І.,
Копитко П.Г., Майдебуря В.І.,
Хоменко І.І., доктор екон. наук
Непочатенко О.О., кандидат с.-г.
наук Ріпамельник В.П.; Цим-
бровська Л.О., Рибак А.В.

Номер редагували:

Дрозд О.О., Мелехова І.О.,
Цимбровська Л.О.
Комп'ютерний набір: Мельник І.О.
Проект обкладинки,
і верстання: Мельник О.В.

**За використання
матеріалів
посилання на "НС"
обов'язкове**

Підписка в редакції

Адреса редакції:
Абон. скринька 543,
20305, м. Умань-5
Черкаської області.
Сайт: www.novsad.com
Ел.пошта: novsad@ukr.net
тел. +38 04744 32326

Підписано до друку 20.IX.2012
Формат 60x84 1/16
Обсяг 3 др. арк.

Надруковано в друкарні
фірми "Есе": 03142, м. Київ,
пр-т Акад. Вернадського, 34-1

Зміст

Актуально

Зміна клімату: сортимент і якість плодів.....2

Захист саду

Проти хвороб після градобую:
польський досвід.....5
Загрожує кров'яна попелиця.....7

Агротехніка

Вибір саджанців для інтенсивного саду.....9
Сітка чи плівка.....14
Післязбиральне удобрення суниці.....16

За рубежом

Економіка виробництва яблук.....19
Ефективність зимових сортів
яблук у Польщі.....22
Нове у вирощуванні смородини.....26
Суниці на півдні Німеччини.....28

Точка зору

Ліпецькі М. Враження від візиту
в Україну.....31
Садити тільки безвірусні саджанці.....32
Майборода В.П. Доступність текстів
державних стандартів.....33

Нові культури і сорти

Нові сорти яблуні.....34

Переробка, реалізація

Дрозд О.О., Мельник О.В. Ефективність зберігання яблук,
оброблених 1-метилциклопропенном.....38

Фото на обкладинці:

"вулики" з осміями – ефективними комахами
запилувачами (фото О.В.Мельника).

удосконалення збуту продукції через добре організовані групи виробників або кооперативи, польські садівники мають значно кращі шанси на майбутнє, ніж виробники у багатьох країнах Західної Європи і не тільки, – наголошує професор Е.Макош.

Література

1. Produktionskosten im Sudtiroler apfelanbau // Obstbau Weinbau. – 2012. – №5. – P. 165-168.
2. Makosz E. Koszty produkcji jablek w Poludniowym Tyrolu // Sad. – 2012. – №8. – P. 80-81.
3. Волошенко П.Ю. Бізнес-планування інтенсивного саду // Новини садівництва. – 2000. – №1. – С.14-16.

(О.В.Мельник)

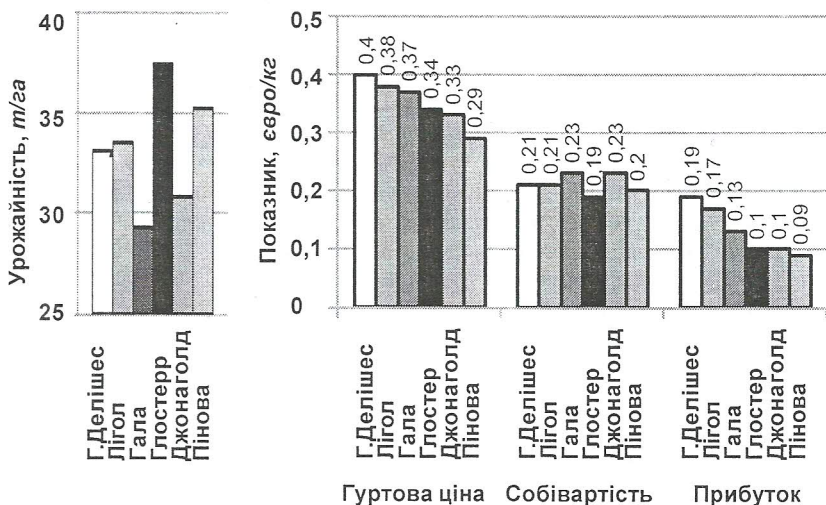
ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗИМОВИХ СОРТІВ ЯБЛУК У ПОЛЬЩІ

Оскільки виробництво яблук зростає швидше, ніж споживання, важливими для практики стають економічні аспекти. Успіх будь-якого сорту на ринку зумовлений наявністю яскравого рум'янцю, що суттєво покращує привабливість плодів (без цього яблука більш придатні для переробки). Протягом семи сезонів торгівлі – 2004-2010 рр. – досліджували 16 сортів у 17 польських товарних садівничих господарствах. Найбільш прибутковими виявилися сорти Голден Делішес і Лігол.

Врожайність

Хоча амплітуда коливання врожайності сорту Глостер за період дослідження досягла майже 25 т/га з коливанням урожаю в межах 22,5–47,2 т/га, цей схильний до періодичності сорт забезпечив найвищу середню врожайність, посівши чільне місце за продуктивністю серед 16 сортів яблуні. Суттєво стабільніше плодоношення сорту Пінова, що залишився з урожаєм навіть після сильних весняних заморозків у 2007 р., забезпечило йому третю позицію.

Сорт Лігол плодоносить менш рівномірно – у межах від 17 до 57 т/га, опускаючись на 9–13 місце тричі за період дослідження, що підтверджує схильність до періодичності плодоношення, посідаючи в середньому п'яте місце за врожайністю. На шостому місці перебуває сорт Голден Делішес і з врожайністю від 23 до понад 43 т/га.

Продуктивність та економічні показники виробництва сортів яблук у Польщі (середнє за 2004–2010 рр.)

Досить періодичним виявилось плодоношення триплоїдного сорту Джонаголд з коливаннями в межах 21–46,4 т/га, який зайняв у середньому сьоме місце за продуктивністю. З досить значною нерівномірністю в урожайності 18,7–39,4 тонни з гектара (різниця майже 21 т/га) сорт Гала посідає 5–8 місце, двічі опускаючись до 11 та 14 місця і в цілому зайнявши 10 місце (рисунок).

Гуртові ціни

Ціна за плоди сорту Голден Делішес коливалася у межах 0,27–0,53 євро за кілограм і загалом характеризувалася стабільністю, займаючи зазвичай 1–3 цінову позицію. За середніми гуртовими цінами сорт Лігол на другому місці: ціни коливалися в межах від 0,22 до 0,55 євро/кг і були зазвичай на першому–четвертому місці, лише один раз опустившись до сьомого. Ціна яблук сорту Гала коливалася в межах 0,29–0,48 євро/кг, займаючи в середньому третю позицію.

Значно більшою амплітудою коливань характеризувався сорт Глостер (0,18–0,49 євро/кг), посідаючи шосте місце. Восьме місце з ціною в межах 0,24–0,49 євро/кг зайняв сорт Джонаголд. Менш вигідно виглядав сорт Пінова, займаючи передостаннє 13 місце серед досліджуваних сортів, бо плоди його значно дешевші від Джонаголда (0,18–0,44 євро/кг).

Собівартість виробництва

Найнижчою собівартістю виробництва характеризувався сорт Глостер з показником в інтервалі 0,12–0,23 євро/кг, друге місце посідав сорт Пінова з показниками 0,13–0,26 євро/кг, як один з найдешевших у виробництві.

Рахуючи від найнижчої, в середньому, собівартість виробництва яблук сорту Голден Делішес на третьому місці серед досліджуваних, коливаючись у межах 0,16–0,26 євро за кілограм. Серед досліджуваних сортів Лігол посідав четверте місце. Як і врожайність, собівартість виробництва яблук цього сорту менш стабільна від сорту Голден Делішес – 0,17–0,28 євро/кг.

Сорт Джонаголд з собівартістю плодів у межах 0,15–0,33 євро/кг посідав п'яте місце, що підтверджує економічну доцільність високої його частки в структурі валових зборів, а сорт Гала – шосте з показниками 0,17–0,28 євро за кілограм.

Прибуток

Цей головний показник підсумовує усі попередні. Вирощування усіх сортів було прибутковим в усі сім років дослідження. Найвищий прибуток на одиницю продукції досягнуто для сорту Голден Делішес, хоча показник коливався в досить широких межах 0,03–0,29 євро/кг. За причини дуже низьких цін надзвичайно низький прибуток зафіксовано в сезоні 2009/2010 рр. Якщо цього не брати до уваги, інтервал зміни показника значно менший – 0,14–0,28 євро/кг. У розрізі років сорт Голден Делішес не займав нижчого від другого місця, оскільки за яблука отримували високі ціни, а насадження забезпечували стабільну й досить високу врожайність та низьку собівартість виробництва. Прибутковість сорту Лігол поступалася Голден Делішесу за величиною та стабільністю, коливаючись в дуже широких межах – від 0,003 до 0,28 євро/кг за причини нестабільного плодоношення.

Слід підкреслити прибуткове виробництво яблук сорту Гала в усі роки дослідження, що в цілому забезпечило третє місце завдяки високим гуртовим цінам цього сорту і відносно низькій собівартості виробництва.

Значно менш стабільний прибуток забезпечив сорт Глостер, посідаючи четверте місце завдяки найвищій урожайності, а отже невисокій собівартості виробництва. Прибутковість сорту Джонаголд можна було б оцінити досить високо, якби не фатальний 2009 р., коли його вирощування було збитковим, проте у середньому сорт посів п'яте місце. Два рази збитковим стало вирощування сорту Пінова (2008 і 2009 рр.), що зайняв шосте місце серед досліджуваних.

Загальна оцінка і перспективи

Хоча сорт Голден Делішес отримує високі ціни, його частка на польському ринку свіжих плодів відносно невелика. Тому основним джерелом економічного успіху може бути експорт на східні ринки, особливо український, де Голден Делішес користується високим попитом і ціною. Проте це

стосується лише високоякісних плодів діаметром понад 70 мм без заіржавлення шкірки.

Частка цього сорту в структурі насаджень досліджуваних господарств динамічно зростає з 3,5% у 2006 р. до 5,6 у 2008 і 9,8% у 2010 р. Площі насаджень варто збільшувати й надалі, проте найбільш успішним буде його вирощування тільки в найтеплішому польському регіоні зі значним рівнем сонячної інсоляції, наприклад в околицях міста Тарнув. Спроби замінити його сортом Мутсу виявилися невдалими за причини нижчого попиту і частих проблем зі збутом, гіршого і менш стабільного від Голден Делішес плодоношення. Занадто крупні плоди Мутсу створюють труднощі у реалізації.

Після істотних коливань кон'юнктури протягом кільканадцяти років Лігол став добре відомим на польському і східних ринках сортом і до останнього часу продавався за високими цінами, хоча поступово дешевшає. Навесні попереднього року ціни на Лігол стали нижчими у групі сортів так званого "червоного стандарту" та виявилися труднощі з реалізацією на експорт, можливо, в результаті утворення надто крупних плодів, у яких нерідко загниває серецевина. Частка Ліголу у польському виробництві зростала повільніше від сорту Голден Делішес: у 2006 р. – 3,4%, в 2008 – 5,7 та 6,3 у 2010 р., тому розширювати площі цього сорту слід обережно.

Зважаючи, що сорти Гала і Глостер мають суттєве значення на східних ринках, перший має більшу перспективу. Попит на сорт Гала російських споживачів як би наслідують попит покупців західноєвропейських. Цим сортом зацікавлені також у Великобританії і країнах Скандинавії. Відзначені тенденції прослідковуються динамічним ростом частки цього сорту у валових зборах досліджуваних господарств: 3,7% у 2006 р., 6,1 у 2008 та 11,7 у 2010 р. Подібна тенденція вірогідно утримається й надалі, причому першочергового значення набудуть "смугасті" клони Роял Гала, Наталі Гала і в майбутньому також Зузі Гала.

Джонаголд і його клони, а також сорти Чемпіон, Глостер і Лігол, які йменують так званим "червоним стандартом", – основні сорти внутрішнього ринку Польщі, що складають також лівову частку експортного потенціалу польського садівництва на східні ринки. Частка Джонаголдів у валовому виробництві досліджуваних господарств коливалася від 21,4% у 2006 р. до 25% у 2008-му і 20,1% у 2010 р. Для порівняння, в країнах Євросоюзу частка Джонаголду і його клонів неухильно зменшується, досягши в 2010 р. рівня 7,5%. Тому площі Джонаголду розширювати в Польщі не варто. Останнім часом ринок надає перевагу добре забарвленим плодам, наприклад сорту Ред Джонапринц, який вважають винятково цінним і придатним також для вирощування у високощільних насадженнях з числом дерев до 5000 на гектарі. Щоправда, зважаючи на судження щодо вищої уразливості до низьких зимових температур, порівняно з іншими клонами сорту Джонаголд, для насаджень Ред Джонапринца слід підбирати більш сприятливі підвищені "теплі" місця.

Більш складною вважають ситуацію з сортом Глостер, який на польському ринку не відзначається популярністю, можливо, тому, що кращих

смакових показників набуває лише в березні. Сорт цей розглядають як доповнення основного сортименту, тому площі його насаджень рекомендують не розширювати. Останнє підтверджується динамікою валових зборів: 8,6% у 2006 р., 8,2% у 2008 і лише 9,3% у 2010 р.

Значення Пінови на польському ринку дуже невелике і не відображає економічних переваг цього сорту, а плоди мало відомі споживачам (нерідко продаються як Чемпіон). Оскільки дерева Пінови нерідко повторного цвітуть і тому в 5–6-річному віці схильні до ураження бактеріальним опіком, а плоди уразливі гіркою гниллю під час зберігання, її вирощування рекомендують найбільш досвідченим садівникам з метою реалізації на східні ринки одразу після збору врожаю.

Література

1. Klimek G. Ekonomiczna metryka odmiany: Golden Delicious i Ligol // Sad nowoczesny.– 2012.– №7.– P. 11-13.
2. Klimek G. Ekonomiczna metryka odmiany: Gala i Gloster // Sad nowoczesny.– 2012.– №8.– P. 22-24.
3. Klimek G. Ekonomiczna metryka odmiany: Jonagold i Pinowa // Sad nowoczesny.– 2012.– №9.– P. 12-14.

(О.В.Мельник, І.О.Личенкова)

НОВЕ У ВИРОЩУВАННІ СМОРОДИНИ

Матеріали з Дня відкритих дверей польського Інституту садівництва 14.06.2012 р. в дослідному саду в с. Домбровице поблизу Скерневіц.

Сорти

З вивчених в Інституті 12 сортів чорної смородини в минулому році сорт Тісел мав урожай лише 5 т/га, але з реалізаційною ціною 1,17–1,22 євро/кг забезпечив невеликий прибуток. Залежно від схеми садіння, врожайність сорту Рубен склала 3,5–5,5 т/га, а Поларес з компактними кущами середньої